

*Strategia Rozwoju Gminy Łukowica
na lata 2016–2023*

Projekt 2.0

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Luty 2016

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Część wprowadzająca	5
1.1. Strategia jako instrument polityki rozwoju	5
1.2. Metodologia prac nad Strategią	5
2. Część programująco-strategiczna.....	7
2.1. Analiza obszarów problemowych	7
2.1.1. Analiza SWOT	7
2.1.2. Wnioski dla dalszego rozwoju gminy	9
2.1.3. Drzewo problemów i drzewo celów.....	11
2.2. Kierunki rozwoju Gminy Łukowica.....	14
2.2.1. Wizja, misja, cele strategiczne i operacyjne, działania priorytetowe.....	14
2.2.2. Planowane zadania w latach 2016–2023.....	16
2.2.3. Priorytetowe projekty do realizacji na terenie gminy	21
2.2.4. Plan rzeczowo-finansowy dokumentu i możliwe źródła finansowania	24
2.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	33
2.4. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	39
3. Część wdrożeniowa.....	40
3.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	40
3.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	41
3.3. Promocja Strategii Rozwoju	46
Spis tabel	47
Spis schematów	47
Załączniki	48

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie nią zarządzać potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż te nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem ukierunkowanym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Głównym celem tworzenia dokumentu strategicznego, jakim jest Strategia Rozwoju, jest zdiagnozowanie priorytetowych kierunków rozwoju, zmierzających do rozwoju społeczno-gospodarczego. *Strategia Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023* to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju, zawierający kierunki oraz priorytety, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań mogących zapewnić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz powstawanie nowych inicjatyw społecznych. Strategia stanowi ogół planowanych działań, zmierzających do realizacji wyznaczonych celów rozwojowych. Jest to sposób w jaki gmina zamierza realizować swoją misję. Istotną cechą Strategii jest kreowanie wizerunku gminy, który stanowi jej swoistą wizytówkę, jest źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i społeczności lokalnej o długoterminowych uwarunkowaniach rozwoju przyjętych przez gminę oraz o sposobach rozwiązywania przez nią pojawiających się problemów. Strategiczne planowanie polega przede wszystkim na wyeliminowaniu rozwiązań nierealnych. Każda Strategia jest inna, ponieważ endo- i egzogeny wkład w programowanym przypadku jest inny. Za sprawą dokumentu strategicznego dana jednostka terytorialna może efektywnie wykorzystać własne zasoby, w tym zasoby finansowe, rzeczowe czy społeczne oraz określić sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom. Strategia powinna stanowić źródło zasad i zbiór rozwiązań.

Niniejszy dokument zawiera informacje dotyczące kierunków rozwoju Gminy Łukowica oraz działania związane z realizacją Strategii wraz z możliwymi źródłami finansowania zaplanowanych zadań w latach 2016–2023. Horyzont czasowy, jaki został przyjęty dla niniejszej Strategii, wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020, która stanowi wyzwanie dla potencjalnych beneficjentów funduszy unijnych. Strategia potrzebna jest tam, gdzie pojawiają się nowe wyzwania. W celu pełnego wykorzystania szans, jakie dają środki unijne, opracowano Strategię, która ma stanowić podstawowy dokument zawierający priorytetowe kierunki rozwoju Gminy Łukowica, obejmujące okres programowania unijnego na lata 2014–2020.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023 stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania. Wyróżniono również działania priorytetowe, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. Skumulowano zadania w priorytetowe projekty do realizacji na obszarze gminy. Strategia jest dokumentem otwartym, co oznacza, iż w miarę upływu czasu oraz podejmowanych działań w niej zawartych, możliwa jest jej aktualizacja, w tym również kreowanie nowych działań oraz korekta tych, które zostały sformułowane na etapie jej tworzenia, aby w jak najlepszy sposób dostosować się do zmieniającego się otoczenia.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Łukowica było okazją do przeprowadzenia otwartych wywiadów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: dokąd zmierzamy? czego oczekujemy? oraz w jaki sposób chcemy to osiągnąć? Stanowiły one podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju rozpoczęto w październiku 2015 roku. W początkowej fazie prac nad dokumentem zostały zorganizowane warsztaty strategiczne z przedstawicielami: Radnych i sołtysów, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i lokalnych liderów. Prowadzone były spotkania z Zespołem ds. Strategii powołanym przez Wójta Gminy Łukowica, którego zadaniem była koordynacja prac nad dokumentem. Celem warsztatów było poznanie potrzeb i opinii mieszkańców na temat obecnej sytuacji gminy oraz dalszego kierunku rozwoju. Wszystkie spotkania służyły oddolnemu włączeniu społeczności lokalnej do prac nad budowaniem spójnego dokumentu, który będzie odzwierciedlał ich potrzeby.

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych,
- badania ankietowe wśród mieszkańców,
- analizy strategiczne,
- spotkania warsztatowe Zespołu ds. Strategii Rozwoju,
- spotkania warsztatowe z przedstawicielami sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego.

Integralną częścią Strategii jest dokument *Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Łukowica* (Załącznik 1), w którym przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą gminy. Strategia powstała w oparciu o przeprowadzoną diagnozę, a także wnioski i sugestie zgłoszone podczas konsultacji społecznych prowadzonych w trakcie procesu budowania założeń Strategii.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- wnioski z ankiet przeprowadzonych podczas warsztatów grupowych oraz uzyskanych drogą elektroniczną na skrzynkę mailową Urzędu Gminy,
- inne dokumenty strategiczne gminy.

2. Część programująco-strategiczna

2.1. Analiza obszarów problemowych

2.1.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Analiza SWOT została przeprowadzona dla Gminy Łukowica jako część *Strategii Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023*. Obejmuje główne elementy mające wpływ na rozwój tego obszaru. Analizy dokonano w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad Strategią, w tym dane GUS, informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, a także na podstawie obserwacji własnych.

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Łukowica

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie gminy w bliskiej odległości od Nowego Sącza. 2. Rosnąca liczba ludności na terenie gminy. 3. Dodatni przyrost naturalny. 4. Kapitał społeczny młodych ludzi – wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym. 5. Wysoka liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1 000 mieszkańców. 6. Wysoka jakość i poziom nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach. 7. Niski poziom wydatków budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 8. Wysoka statystyczna liczba oczyszczalni przydomowych na 10 tys. mieszkańców. 9. Rozwijające się budownictwo mieszkaniowe na terenie gminy. 10. Niezdegradowane środowisko naturalne i występowanie form ochrony przyrody – dwa obszary Natura 2000: Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego, Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego oraz Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu. 11. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe wynikające z charakterystycznego górskiego krajobrazu. 12. Położenie w sąsiedztwie dolin rzecznych: Słomki, Łukowicy, Jastrzębika. 13. Tradycje kulturalno-oświatowe i czytelnictwa związane z działalnością gminnej biblioteki. 14. Bogata i zróżnicowana twórczość ludowa. 15. Zabytki architektury sakralnej oraz dworek w Świdniku będący częścią małopolskiego „Szlaku Architektury Drewnianej”. 16. Położenie na Małopolskim Szlaku Papieskim. 17. Liczne produkty lokalne, w tym m.in. Łukowicka Śliwka Suszona. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ujemne saldo migracji na terenie gminy. 2. Niedostateczny odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie gminy. 3. Słaba przedsiębiorczość mieszkańców. 4. Niska aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych. 5. Brak podmiotów ekonomii społecznej funkcjonujących na terenie gminy. 6. Wysoki poziom bezrobocia na terenie gminy. 7. Ubożenie społeczności lokalnej – wysoka liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej. 8. Niedostatecznie rozwinięty system sieci wodociągowej. 9. Niezadowalający stan techniczny i niedostateczna dostępność do infrastruktury drogowej. 10. Niska samodzielność finansowa gminy – niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem. 11. Mała kwota udziału w podatkach od osób fizycznych i osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiących dochody budżetu państwa. 12. Wysokie wydatki bieżące, a niskie wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 13. Słaba rozpoznawalność turystyczna gminy. 14. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna. 15. Okresowe deficyty w zasobach wód podziemnych. 16. Poziom niskiej emisji zanieczyszczeń. 17. Połączenia drogowe dla samochodów ciężarowych z Nowym Sączem i Limanową. 18. Brak terenów pod rozwój w posiadaniu samorządu gminy. 19. Niedostateczne zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz dobra wspólnego. 20. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych i ich rozproszenie na terenie gminy. 21. Rozdrobnienie gruntów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość finansowania projektów ze środków z funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz środków krajowych. 2. Pozytywna prognoza dla liczby ludności w powiecie na lata 2020, 2025 i 2030. 3. Wydłużająca się przeciętna długość życia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzenie się społeczeństwa. 2. Niższe w relacji do średniej krajowej i średniej wojewódzkiej przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie. 3. Emigracja zarobkowa młodych i wykształconych ludzi.

<ol style="list-style-type: none"> 4. Wzrost poziomu wykształcenia i kompetencji mieszkańców. 5. Edukacja przedsiębiorczości od przedszkola. 6. Rosnąca popularność inicjatyw oddolnych i odpowiedzialności społecznej. 7. Zawijazywanie partnerstw trójsektorowych na rzecz rozwoju regionu. 8. Walory przyrodniczo-krajobrazowe regionu. 9. Współpraca z gminami sąsiednimi na rzecz budowania rozpoznawalnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej. 10. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 11. Wzrost zainteresowania produktami lokalnymi. 12. Rosnący popyt na wyjazdy weekendowe i zwiększająca się liczba podróżujących po Polsce. 13. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców. 14. Moda na zdrowy i aktywny tryb życia. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Pogłębiające się rozwarstwienie społeczeństwa wynikające z sytuacji ekonomicznej. 5. Zanikanie więzi społecznych i tożsamości lokalnej. 6. Przeciętna atrakcyjność inwestycyjna dla działalności usługowej i zaawansowanej technologicznie względem innych podregionów i województw. 7. Niestabilna polityka podatkowa państwa. 8. Wysoka atrakcyjność turystyczna innych regionów o podobnej specyfice krajobrazowej. 9. Ograniczenia inwestycyjne wynikające z przepisów ochrony środowiska. 10. Zmiany klimatyczne i klęski żywiołowe. 11. Sytuacja ekonomiczno-polityczna na świecie.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

2.1.2. Wnioski dla dalszego rozwoju gminy

Po dokonaniu całościowej analizy SWOT wskazano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Określono je jako czynniki dużej wagi, które w największym stopniu determinują zakres podejmowanych działań. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Na ich podstawie sformułowano następujące wnioski oraz przykłady, jaki sposób można wykorzystać szanse, aby zniwelować istniejące problemy i przewyciężyć zagrożenia:

Aktualnie sytuacja demograficzna kształtuje się pozytywnie na terenie gminy, ponieważ systematycznie rośnie liczba mieszkańców, co potwierdzają: dodatni i znacznie wyższy od średniej w powiecie, województwie i kraju współczynnik przyrostu naturalnego, a także rosnąca i znacznie wyższa od średniej w powiecie, województwie i kraju liczba budynków nowo oddanych do użytkowania na 10 tys. mieszkańców. Ponadto wysoki udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, a także utrzymująca się na wyższym poziomie od średniej w powiecie, województwie i kraju liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach na 1 000 mieszkańców, świadczy o korzystnej strukturze demograficznej społeczności lokalnej, w postaci młodego społeczeństwa, które jest najważniejszym potencjałem gminy. Samorząd gminy powinien wykorzystać tą sytuację, inwestując w tworzenie warunków do osiedlania się oraz dalszą poprawę jakości życia

zarówno w aspekcie społecznym, gospodarczym, jak i przestrzennym, aby zatrzymać i przyciągnąć jak największą liczbę osób, przeciwdziałając w ten sposób zjawisku depopulacji obszaru. Należy zwrócić uwagę na zapewnianie wysokiej jakości usług publicznych, w szczególności w zakresie wychowania przedszkolnego oraz edukacji na wszystkich poziomach nauczania, a także kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej.

Słabą przedsiębiorczość mieszkańców odzwierciedlają wskaźniki dotyczące: liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON oraz nowo zarejestrowanych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, a także liczby podmiotów na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Kształtują się one na znacznie niższym poziomie niż średnia w powiecie, w województwie i kraju. Następstwem problemów w sferze gospodarczej jest zbyt mały rynek pracy, oferujący niewystarczającą liczbę miejsc zatrudnienia, co potwierdza wyższy od średniej w powiecie, województwie i kraju udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Osoby pracujące otrzymują natomiast wynagrodzenie znacznie odbiegające poziomem od średniej krajowej i wojewódzkiej. Przyczyną takiego stanu rzeczy z jednej strony jest zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych oferujących zatrudnienie i w związku z tym trudności ze znalezieniem pracy na tym obszarze, a z drugiej strony niedostosowanie kwalifikacji i kompetencji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz niedostateczne wsparcie kierowane do tych osób, związane np. z przekwalifikowaniem. Należy podjąć działania niwelujące tę niekorzystną sytuację, ponieważ prowadzi ona będzie do dalszego obniżania się dochodów gospodarstw domowych oraz rosnącej liczby emigracji w celach zarobkowych. Świadczy o tym wskaźnik salda migracji na 1 000 osób, który przyjmuje wartość ujemną.

Położenie gminy na terenie Beskidu Wyspowego, a także wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe stwarzają szerokie możliwości w zakresie budowania wspólnej oferty turystycznej wraz z sąsiednimi gminami. Podjęcie różnorodnych działań wykorzystujących potencjał w postaci bogatego dziedzictwa kulturowego i naturalnego przyczyni się do wzrostu liczby turystów. Jednak w tym celu niezbędne jest wykreowanie rozpoznawalnego w skali ponadregionalnej produktu turystycznego oraz rozwój bazy turystycznej i okołoturystycznej. Ponadto rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzeniem zdrowego trybu życia, wskazuje na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury rekreacyjnej, które będą skierowane zarówno do mieszkańców, jak i turystów.

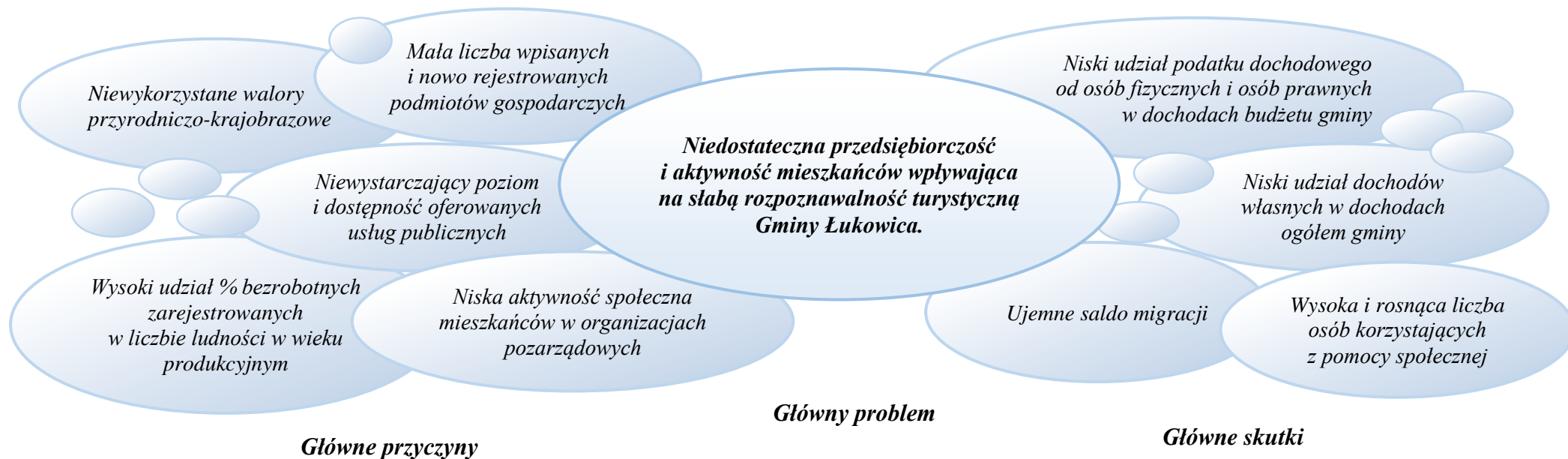
W celu pełnego wykorzystania potencjału natury, którym dysponuje Gmina Łukowica, należy zwrócić większą uwagę na ochronę środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami. Poprawę jakości środowiska naturalnego można osiągnąć przede wszystkim poprzez inwestycje w zakresie zmniejszania zapotrzebowania i ograniczania strat energii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Ważne jest również podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. Koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie” powinna mieć miejsce już wśród najmłodszych mieszkańców gminy.

Analiza budżetu gminy wskazuje na dwie podstawowe bariery rozwojowe. Pierwszą z nich jest odnotowywana w ostatnich latach znacznie niższa od średniej w powiecie, województwie i kraju kwota udziału w dochodach własnych dochodów z podatku od osób fizycznych oraz podatku od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a tym samym znacznie niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy. Oznacza to słabą samodzielność finansową gminy, która w dużej mierze warunkuje proces świadczenia usług publicznych na wysokim poziomie oraz w istotny sposób oddziałuje na zdolność realizacji długookresowych zadań o charakterze rozwojowym. Drugą barierą są niższe niż średnia w powiecie, województwie i kraju wydatki majątkowe ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które przeznaczone są na długo- lub krótkookresowe cele inwestycyjne, dynamizujące rozwój społeczny i gospodarczy gminy.

2.1.3. Drzewo problemów i drzewo celów

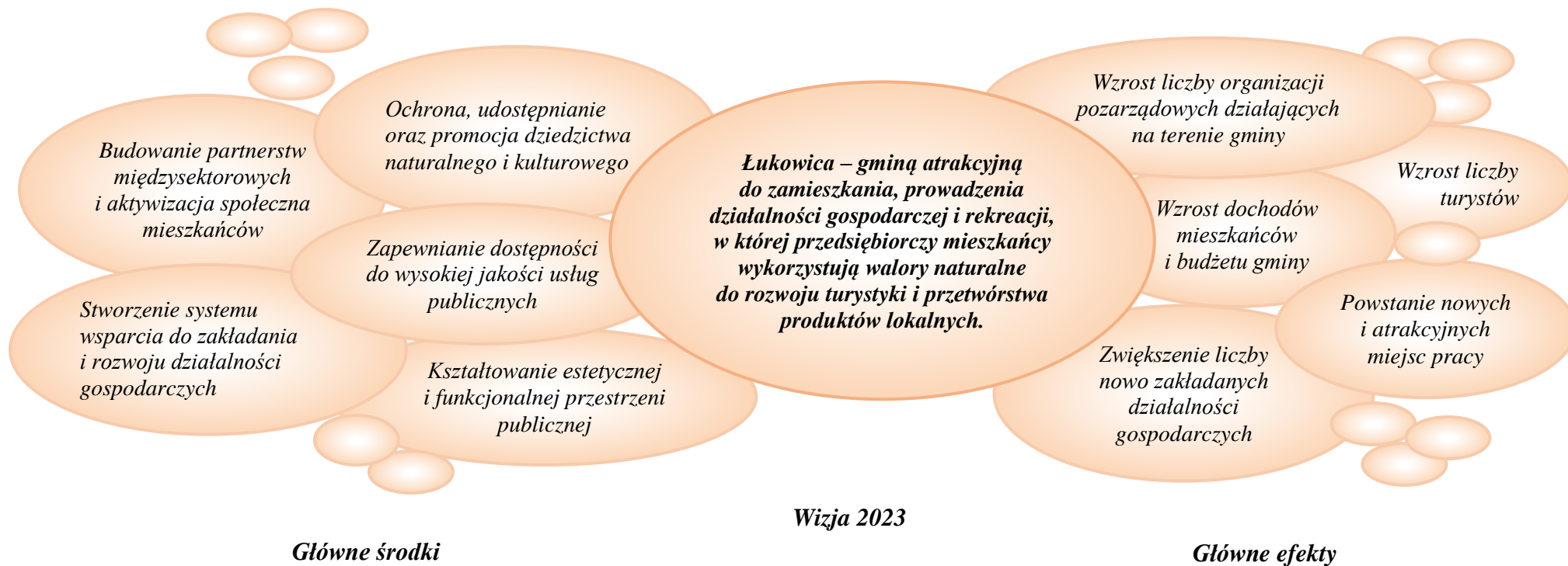
Efektami przeprowadzonej analizy SWOT na podstawie kompleksowej diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Łukowica są: drzewo problemów (schemat 1) oraz drzewo celów (schemat 2). Technika ta posłużyła wykryciu oraz prezentacji logicznych związków pomiędzy zidentyfikowanymi problemami oraz ich przyczynami i skutkami, a także sformułowaniu na tej podstawie głównych efektów działań z wykorzystaniem określonych środków. Jako zagadnienia problemowe wykorzystano najważniejsze elementy analizy SWOT, zawartej w części II, rozdział 2.1, pkt 2.1.1.

Schemat 1 Drzewo problemów Gminy Łukowica

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 2 Drzewo celów Gminy Łukowica

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Kierunki rozwoju Gminy Łukowica

Przedstawienie drzewa problemów (schemat 1) i celów (schemat 2) pozwoliło określić i zaproponować strategiczne kierunki działań dla Gminy Łukowica. Określono wizję 2023, misję oraz trzy cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie działania priorytetowe. Wykonanie zaplanowanych zadań i projektów pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały wzrost gospodarczy.

2.2.1. Wizja, misja, cele strategiczne i operacyjne, działania priorytetowe

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica opracowana została w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jej elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek gminy w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem polityki terytorialnej, wokół której powinny się koncentrować partnerskie i kompleksowe działania samorządu oraz podmiotów z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję i misję rozwoju Gminy Łukowica.

WIZJA

Łukowica – gminą atrakcyjną do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej i rekreacji, w której przedsiębiorczy mieszkańcy wykorzystują walory naturalne do rozwoju turystyki i przetwórstwa produktów lokalnych.

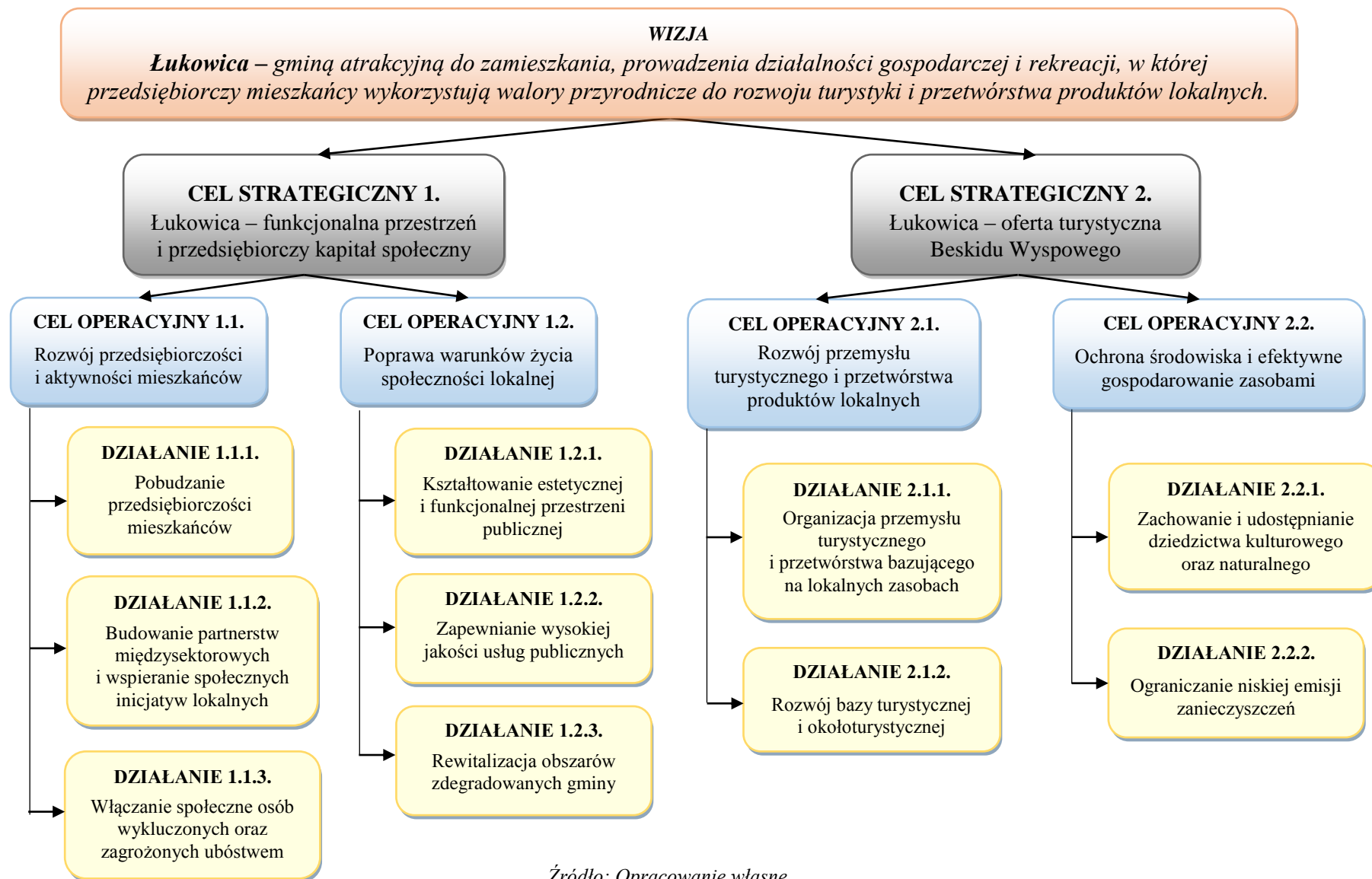

MISJA

Tworzenie warunków do zintegrowanego rozwoju społecznego i gospodarczego, bazującego na lokalnym dziedzictwie naturalnym i kulturowym, zapewnia wysoką jakość życia mieszkańców.

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów strategicznych, celów operacyjnych oraz zaplanowanych do realizacji działań priorytetowych (schemat 3).

Schemat 3 Założenia Strategii Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023

Źródło: Opracowanie własne

2.2.2. Planowane zadania w latach 2016–2023

Strategia Rozwoju to sformułowanie planu działania gminy, którego wdrożenie przez sektor publiczny, społeczny i gospodarczy prowadzić będzie do uzyskania efektu synergii powodującego wzrost jakości życia mieszkańców. Plan operacyjny dokumentu przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3 Plan operacyjny dokumentu

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działanie priorytetowe	Zadania
Cel strategiczny 1. Łukowica – funkcjonalna przestrzeń i przedsiębiorczy kapitał społeczny	Cel operacyjny 1.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców	Działanie 1.1.1. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powołanie pełnomocnika ds. przedsiębiorców. 2. Organizacja corocznego Forum Przedsiębiorców. 3. Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia finansowego i doradczego dotyczącego zakładania działalności gospodarczej. 4. Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych zewnętrznych środkach finansowych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. 5. Opracowywanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących podnoszenia kompetencji i/lub kwalifikacji kadr sektora MŚP. 6. Wykreowanie platformy współpracy w ramach wspólnych projektów sektorów MŚP i B+R. 7. Wspieranie lokalnych podmiotów gospodarczych w ekspansji na rynki zagraniczne. 8. Wdrożenie systemu wsparcia związanego z powstawaniem nowych podmiotów ekonomii społecznej i/lub tworzeniem miejsc pracy w już funkcjonujących. 9. Stworzenie systemu wsparcia merytorycznego i finansowego istniejących podmiotów ekonomii społecznej. 10. Wspieranie podnoszenia kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego kadry podmiotów ekonomii społecznej.
			<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie Inkubatora Aktywności Społecznej. 2. Powołanie pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych. 3. Organizacja corocznego Forum Organizacji Pozarządowych.

		<p><i>Działanie 1.1.2.</i> Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie społecznych inicjatyw lokalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. 5. Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia doradczego w zakresie możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych. 6. Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadr organizacji społecznych, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania środków finansowych. 7. Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem. 8. Wspieranie młodzieżowych inicjatyw społecznych i uruchomienie mini grantów dla aktywnych. 9. Zwiększanie i podnoszenie jakości oraz dostosowanie do potrzeb społeczności lokalnej oferty usług świadczonych przez ośrodek kultury. 10. Organizacja wydarzeń kulturalnych i artystycznych o różnej skali. 11. Inicjowanie form aktywności obywatelskiej lokalnej społeczności poprzez organizację wydarzeń gminnych, np. wspólna akcja sprzątanania. 12. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp. 13. Organizacja dla dzieci i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym m.in. zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, a także różnych form wypoczynku. 14. Opracowywanie i wdrażanie programów zdrowotnych wynikających z rozeznaczonych potrzeb i stanu zdrowia mieszkańców. 15. Tworzenie infrastruktury do aktywizacji społecznej mieszkańców (np. świetlic wiejskich).
		<p><i>Działanie 1.1.3.</i> Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej. 2. Wdrażanie różnorodnych form aktywnej integracji i pracy socjalnej oraz aktywizacji zawodowej. 3. Zwiększanie zasobu mieszkań komunalnych oraz socjalnych dla osób potrzebujących z terenu gminy. 4. Udzielanie wsparcia finansowego osobom w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.

			<ol style="list-style-type: none"> 5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób potrzebujących w celu zapewnienia dostępu do żywności, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież. 6. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
<p><i>Cel operacyjny 1.2.</i> Poprawa warunków życia społeczności lokalnej</p>	<p><i>Działanie 1.2.1.</i> Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności do infrastruktury drogowej. 2. Wyznaczanie i aranżowanie przestrzeni publicznych oraz modernizacja budynków, gdzie mogą być realizowane wydarzenia o różnej skali. 3. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych. 4. Likwidowanie barier architektoniczno-urbanistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.
	<p><i>Działanie 1.2.2.</i> Zapewnianie wysokiej jakości usług publicznych</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę na terenie gminy. 2. Organizacja opieki żłobkowej i nowych miejsc wychowania przedszkolnego w istniejących placówkach wraz z modernizacją infrastruktury, doposażeniem w sprzęt i materiały dydaktyczne (zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem), a także uelastycznienie ich czasu pracy. 3. Modernizacja istniejącej infrastruktury placówek edukacyjnych i wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne. 4. Zwiększanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, edukacyjno-wychowawczych, doradczych, psychologiczno-pedagogicznych oraz innych form wsparcia kompetencji kluczowych i wyrównania szans edukacyjnych uczniów. 5. Opracowywanie i realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych. 6. Rozwijanie kompetencji zawodowych nauczycieli na wszystkich poziomach nauczania. 7. Podnoszenie jakości usług publicznych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz rozszerzenie oferty świadczenia usług specjalistycznych na terenie i gminy. 8. Zwiększanie oferty usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz kontakt z otoczeniem. 9. Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia. 10. Wsparcie służb ratunkowych poprzez zakup sprzętu i urządzeń.

		<p><i>Działanie 1.2.3.</i> Rewitalizacja obszarów zdegradowanych gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji. 2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele społeczne. 3. Wdrażanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy – współpraca z PUP. 4. Aktywizacja i wzmacnianie więzi społecznych mieszkańców obszaru zdegradowanego. 5. Ożywienie gospodarcze rewitalizowanego obszaru. 6. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych i budynków użyteczności publicznej z przeznaczeniem na cele społeczne. 7. Budowanie lokalnych partnerstw międzysektorowych na rzecz rozwiązania zidentyfikowanych problemów i wykorzystania potencjałów obszaru.
<p><i>Cel strategiczny 2.</i> Łukowica – oferta turystyczna Beskidu Wyspowego</p>	<p><i>Cel operacyjny 2.1.</i> Rozwój przemysłu turystycznego i przetwórstwa produktów lokalnych</p>	<p><i>Działanie 2.1.1.</i> Organizacja przemysłu turystycznego i przetwórstwa produktów lokalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inicjowanie oraz wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej. 2. Budowa kompleksowej oferty turystycznej we współpracy z sąsiednimi gminami. 3. Wspieranie rozwoju przetwórstwa i marketingu produktów lokalnych. 4. Wspieranie tworzenia grup i organizacji producentów.
		<p><i>Działanie 2.1.2.</i> Rozwój bazy turystycznej i okołoturystycznej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 2. Tworzenie miejsc przeznaczonych na cele promocji produktów lokalnych. 3. Wytyczanie szlaków rowerowych i ścieżek edukacyjnych i ich spójne oznakowanie.
	<p><i>Cel operacyjny 2.2.</i> Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami</p>	<p><i>Działanie 2.2.1.</i> Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego oraz naturalnego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zabezpieczanie obiektów zabytkowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia. 2. Podnoszenie standardów infrastruktury instytucji kultury. 3. Organizacja wydarzeń kulturalnych i artystycznych. 4. Upowszechnianie lokalnej kultury oraz tradycyjnego rzemiosła i rękodzieła artystycznego. 5. Zagospodarowanie i zabezpieczanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochrona gatunków chronionych i/lub zagrożonych. 6. Tworzenie infrastruktury służącej ochronie różnorodności biologicznej. 7. Renaturalizacja cieków wodnych oraz zwiększanie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe.

		<p><i>Działanie 2.2.2.</i> Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. 2. Tworzenie infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie działań ograniczających zużycie energii przez inne podmioty z sektora publicznego i społecznego. 3. Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej budynków. 4. Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne w budynkach użyteczności publicznej oraz wspieranie ich wymiany w sektorze mieszkaniowym. 5. Wspieranie działań przedsiębiorstw w podniesieniu efektywności energetycznej oraz zwiększeniu wykorzystania OZE. 6. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

2.2.3. Priorytetowe projekty do realizacji na terenie gminy

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla prowadzenia działalności gospodarczej i do zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz wzmocnienia aktywności społecznej mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację społeczności lokalnej z miejscem zamieszkania i zbudowanie społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania. W związku z tym, w tabeli 4 przedstawione zostały najważniejsze projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy i pozwalające wykorzystać lokalne potencjały.

Tabela 4 Priorytetowe projekty do realizacji na terenie Gminy Łukowica w latach 2016–2023

PROJEKT 1.			
Nazwa projektu	<i>Rewitalizacja zdegradowanych obszarów Gminy Łukowica</i>		
Okres realizacji	2017–2020	Szacunkowa wartość	ok 10 mln zł
Zakres rzeczowy projektu wraz z uzasadnieniem	<p>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie Gminy Łukowica wyznaczony zostanie podczas prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Jednak z uwagi na problem główny zidentyfikowany w gminie, który dotyczy niedostatecznej przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców, konieczne jest skoncentrowanie działań rewitalizacyjnych na ożywieniu gospodarczym wyznaczonego obszaru, uwzględniając specyfikę turystyczną gminy.</p> <p>Dzięki estetycznemu i funkcjonalnemu zagospodarowaniu przestrzeni publicznej oraz przebudowie, modernizacji i/lub adaptacji obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne oraz wykorzystaniu istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego i kulturalnego, możliwe będzie przeciwdziałanie określonym problemom społeczności lokalnej. Ponadto podjęcie kompleksowych działań w partnerstwach międzysektorowych (łączyjących sferę przestrzenną, gospodarczą, środowiskową i kulturową) wpłynie na wzrost uzyskiwanych dochodów przez mieszkańców, a tym samym poprawę warunków i jakości ich życia.</p>		
Cele i działanie w które wpisuje się projekt	<p><i>Cel strategiczny 1. Łukowica – funkcjonalna przestrzeń i przedsiębiorczy kapitał społeczny.</i></p> <p><i>Cel operacyjny 1.2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej.</i></p> <p><i>Działanie 1.2.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych gminy.</i></p>		
Możliwe źródło finansowania	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, <i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej.</i></p> <p><i>Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich.</i></p>		

PROJEKT 2.			
Nazwa projektu	<i>Wdrożenie systemu e-administracji w Gminie Łukowica</i>		
Okres realizacji	2018–2020	Szacunkowa wartość	ok. 0,5 mln zł
Zakres rzeczowy projektu wraz z uzasadnieniem	<p>Projekt będzie obejmował zadania służące rozwojowi elektronicznej administracji, przyczyniające się do upowszechniania wysokich standardów funkcjonowania cyfrowych urzędów. Zakres rzeczowy projektu to przede wszystkim modernizacja systemu informatycznego Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych gminy (w tym zakup niezbędnego sprzętu i oprogramowania), wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów i zarządzania rejestrami publicznymi, informatyzację procedur administracyjnych, zapewnienie bezpieczeństwa teleinformatycznego itp. Dzięki realizacji projektu planuje się m.in.: poprawę efektywności pracy administracji samorządowej poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, skrócenie czasu obiegu dokumentów, podniesienie jakości obsługi klientów poprzez wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów, umożliwienie klientom dostępu on-line do usług administracji gminy.</p>		
Cele i działanie w które wpisuje się projekt	<p><i>Cel strategiczny 1. Łukowica – funkcjonalna przestrzeń i przedsiębiorczy kapitał społeczny.</i> <i>Cel operacyjny 1.2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej.</i> <i>Działanie 1.2.2. Zapewnianie wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>		
Możliwe źródło finansowania	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, <i>Oś Priorytetowa 2. Cyfrowa Małopolska.</i> <i>Działanie 2.1 E-administracja i otwarte zasoby.</i></p>		
PROJEKT 3.			
Nazwa projektu	<i>Stworzenie „Kompleksu Sportowo-Rekreacyjnego” w miejscowości Przyszowa</i>		
Okres realizacji	2016–2020	Szacunkowa wartość	ok. 4,5-5,5 mln zł
Zakres rzeczowy projektu wraz z uzasadnieniem	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje stworzenie Kompleksu Sportowo-Rekreacyjnego w miejscowości Przyszowa, obejmującego: amfiteatr, boisko pełnowymiarowe z zapleczem technicznym, ścieżki rowerowe z ławkami do odpoczynku, tor rolkowy, kort tenisowy, ścieżki biegowe przy rzece Słomce, budynek do ćwiczeń siłowych oraz budynek użyteczności publicznej pełniący funkcję Centrum Aktywności Lokalnej z wydzielonymi pomieszczeniami przeznaczonymi m.in. na „Klub Seniora”, „Klub rowerowy”, salę dla Zespołu „Przyszowanie” i pod działalność innych organizacji pozarządowych z terenu gminy. Uzupełnieniem zakresu rzeczowego inwestycji byłoby stworzenie kładki dla pieszych nad rzeką Słomka i wiaduktu nad ścieżką rowerową. Dodatkowo zakłada się możliwość zagospodarowania części terenu na plac zabaw dla dzieci.</p> <p>Kompleksowe połączenie miejsc rekreacyjnych na jednym obszarze pozwoli na integrację i aktywizację lokalnej społeczności oraz zapewni nowe atrakcyjne możliwości do spędzania wolnego czasu dla osób w każdej grupie wiekowej, jak również zachęci do aktywnego trybu życia. Teren znajduje się poza ruchem drogowym, co wpłynie na bezpieczeństwo uczestników organizowanych</p>		

	<p>zajęć oraz w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły i rzeki Słomka, która dodatkowo podnosi atrakcyjność obszaru. Ponadto realizacja projektu wpłynie na zwiększenie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej Gminy Łukowica, a tym samym wpłynie na poprawę warunków życia lokalnej społeczności.</p>
<p>Cele i działanie w które wpisuje się projekt</p>	<p><i>Cel strategiczny 1.</i> Łukowica – funkcjonalna przestrzeń i przedsiębiorczy kapitał społeczny. <i>Cel operacyjny 1.2.</i> Poprawa warunków życia społeczności lokalnej. <i>Działanie 1.2.1.</i> Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</p>
<p>Możliwe źródło finansowania</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, <i>Oś priorytetowa 11.</i> Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. <i>Działanie 11.2.</i> Odnowa obszarów wiejskich. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, <i>M07</i> – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.</p>

Źródło: Opracowanie własne

2.2.4. Plan rzeczowo-finansowy dokumentu i możliwe źródła finansowania

W celu zapewnienia spójności, większej synergii i efektywności realizacji zadań, w planie finansowym realizacji Strategii wskazano różne możliwe źródła ich finansowania (tabela 5), które obejmują budżet Gminy Łukowica oraz inne zewnętrzne programy:

- 1) *Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020* (RPO WM 2014–2020).
- 2) *Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020* (PO WER 2014–2020).
- 3) *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020* (PROW 2014–2020).
- 4) *Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020* (FIO 2014–2020).
- 5) *Rządowy Program na rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014–2020* (ASOS 2014–2020).
- 6) *Program Priorytetowy: Edukacja ekologiczna na lata 2015–2023*, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).
- 7) Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat.

Tabela 5 Plan rzeczowo-finansowy dokumentu wraz z możliwymi źródłami finansowania zadań

Lp.	Nazwa zadania	Możliwe źródło finansowania	
<i>Cel operacyjny 1.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców Działanie 1.1.1. Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców</i>			
1.	Powołanie pełnomocnika ds. przedsiębiorców.	Środki finansowe budżetu gminy.	
2.	Organizacja corocznego Forum Przedsiębiorców.	Środki finansowe budżetu gminy.	
3.	Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia finansowego i doradczego dotyczącego zakładania i rozwoju działalności gospodarczej.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 3. Przedsiębiorcza Małopolska. Działanie 3.4. Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP. Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.3. Wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej.</i>

4.	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych zewnętrznych środkach finansowych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej.	Środki finansowe budżetu gminy.	
5.	Opracowywanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących podnoszenia kompetencji i/lub kwalifikacji kadr sektora MŚP.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.4. Rozwój kompetencji kadr i adaptacja do zmian.
6.	Wykreowanie platformy współpracy w ramach wspólnych projektów sektorów MŚP i B+R.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 1. Gospodarka wiedzy. Działanie 1.2. Badania i innowacje w przedsiębiorstwach.
7.	Wspieranie lokalnych podmiotów gospodarczych w ekspansji na rynki zagraniczne.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 3. Przedsiębiorcza Małopolska. Działanie 3.3. Umiejdzynarodowienie małopolskiej gospodarki.
8.	Wdrożenie systemu wsparcia związanego z powstawaniem nowych podmiotów ekonomii społecznej i/lub tworzeniem miejsc pracy w już funkcjonujących.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 9. Region spójny społecznie. Działanie 9.1. Aktywna integracja.
		POWER 2014–2020	Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej.
9.	Stworzenie systemu wsparcia merytorycznego i finansowego istniejących podmiotów ekonomii społecznej.	PO WER 2014–2020	Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne na rynku pracy. Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej.
10.	Wspieranie podnoszenia kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego kadry podmiotów ekonomii społecznej.	FIO 2014–2020	Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo. Kierunek działania 6. Rozwój przedsiębiorczości społecznej.
		POWER 2014–2020	Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej.
<i>Cel operacyjny 1.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców</i>			
<i>Działanie 1.1.2. Budowanie partnerstw międzysektorowych i wspieranie społecznych inicjatyw lokalnych</i>			
1.	Stworzenie Inkubatora Aktywności Społecznej.	Środki finansowe budżetu gminy.	
2.	Powołanie pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych.	Środki finansowe budżetu gminy.	
3.	Organizacja corocznego Forum Organizacji Pozarządowych.	Środki finansowe budżetu gminy.	
4.	Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.	Środki finansowe budżetu gminy.	

5.	Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia doradczego w zakresie możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1.</i> Małe inicjatywy. <i>Kierunek działania 3.</i> Wspieranie młodych organizacji pozarządowych. <i>Priorytet 2.</i> Aktywne społeczeństwo. <i>Kierunek działania 3.</i> Poprawa zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów.
6.	Wspieranie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności kadr organizacji społecznych, zwłaszcza w zakresie pozyskiwania środków finansowych.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 4.</i> Silne organizacje pozarządowe. <i>Kierunek działania 1.</i> Zwiększanie kompetencji organizacji obywatelskich.
7.	Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem.	Zadanie niewymagające nakładów finansowych.	
8.	Wspieranie młodzieżowych inicjatyw społecznych i uruchomienie mini grantów dla aktywnych.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1.</i> Małe inicjatywy. <i>Kierunek działania 1.</i> Zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych.
9.	Zwiększanie i podnoszenie jakości oraz dostosowanie do potrzeb społeczności lokalnej oferty usług świadczonych przez ośrodki kultury.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6.</i> Dziedzictwo regionalne. <i>Działanie 6.1.</i> Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego. <i>Poddziałanie 6.1.3.</i> Rozwój instytucji kultury oraz udostępnienie dziedzictwa kulturowego.
10.	Organizacja wydarzeń kulturalnych i artystycznych o różnej skali.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6.</i> Dziedzictwo regionalne. <i>Działanie 6.1.</i> Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego. <i>Poddziałanie 6.1.2.</i> Organizacja wydarzeń kulturalnych.
11.	Inicjowanie form aktywności obywatelskiej lokalnej społeczności poprzez organizację wydarzeń gminnych, np. wspólna akcja sprzątnięcia.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1.</i> Małe inicjatywy. <i>Kierunek działania 1.</i> Zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych. <i>Priorytet 2.</i> Aktywne społeczeństwo. <i>Kierunek działania 1.</i> Aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych.
12.	Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.	ASOS 2014–2020	<i>Priorytet I.</i> Edukacja osób starszych. <i>Priorytet II.</i> Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową. <i>Priorytet IV.</i> Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)
		FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1.</i> Małe inicjatywy. <i>Kierunek działania 1.</i> Zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych. <i>Priorytet 2.</i> Aktywne społeczeństwo. <i>Kierunek działania 1.</i> Aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych. <i>Kierunek działania 5.</i> Wspieranie aktywnych form integracji społecznej.
13.	Organizacja dla dzieci i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym m.in. zajęć sportowo-rekreacyjnych	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 9.</i> Region spójny społecznie. <i>Działanie 9.2.</i> Usługi społeczne i zdrowotne.

	i kulturalnych, a także różnych form wypoczynku.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1. Małe inicjatywy. Kierunek działania 1. Zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych. Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo. Kierunek działania 5. Wspieranie aktywnych form integracji społecznej. Kierunek działania 6. Rozwój przedsiębiorczości społecznej.</i>
14	Opracowywanie i wdrażanie programów zdrowotnych wynikających z rozeznanych potrzeb i stanu zdrowia mieszkańców.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.6. Wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej.</i>
15.	Tworzenie infrastruktury do aktywizacji społecznej mieszkańców (np. świetlic wiejskich).	PROW 2014–2020	<i>M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.</i>
<i>Cel operacyjny 1.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców Działanie 1.1.3. Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>			
1.	Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej.	PO WER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji. Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna.</i>
		FIO 2014–2020	<i>Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo, Kierunek działania 4. Aktywizacja współpracy wspólnot lokalnych i instytucji publicznych.</i>
2.	Wdrażanie różnorodnych form aktywnej integracji i pracy socjalnej oraz aktywizacji zawodowej.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.2. Aktywizacja zawodowa.</i>
3.	Zwiększanie zasobu mieszkań komunalnych oraz socjalnych dla osób potrzebujących z terenu gminy.	Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat.	
4.	Udzielanie wsparcia finansowego osobom w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.	Środki finansowe budżetu gminy (zadanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej).	
5.	Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób potrzebujących w celu zapewnienia dostępu do żywności, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież.	FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1. Małe inicjatywy. Kierunek działania 1. Zwiększanie roli inicjatyw nieformalnych. Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo. Kierunek działania 1. Aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych.</i>
6.	Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 9. Region spójny społecznie. Działanie 9.1. Aktywna integracja.</i>

<p><i>Cel operacyjny 1.2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej</i> <i>Działanie 1.2.1. Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej</i></p>			
1.	Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności do infrastruktury drogowej.	PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.1. Budowa lub modernizacja dróg lokalnych.
2.	Wyznaczanie i aranżowanie przestrzeni publicznych oraz modernizacja budynków, gdzie mogą być realizowane wydarzenia o różnej skali.	PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.
3.	Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych.	PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.
4.	Likwidowanie barier architektoniczno-urbanistycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.	Zadanie będące elementem wszystkich innych zadań inwestycyjnych realizowanych na terenie gminy.	
<p><i>Cel operacyjny 1.2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej</i> <i>Działanie 1.2.2. Zapewnianie wysokiej jakości usług publicznych</i></p>			
1.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę na terenie gminy.	PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.2. Gospodarka wodno-ściekowa.
2.	Organizacja opieki żłobkowej i nowych miejsc wychowania przedszkolnego w istniejących placówkach wraz z modernizacją infrastruktury, doposażeniem w sprzęt i materiały dydaktyczne (zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem), a także uelastycznienie ich czasu pracy.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8. Rynek pracy.</i> <i>Działanie 8.5. Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym.</i>
3.	Modernizacja istniejącej infrastruktury placówek edukacyjnych i wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne.	POWER 2014–2020	<i>Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji.</i> <i>Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.</i>
4.	Zwiększanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, edukacyjno-wychowawczych, doradczych, psychologiczno-pedagogicznych oraz innych form wsparcia kompetencji kluczowych i wyrównania szans edukacyjnych uczniów.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 10. Wiedza i kompetencje.</i> <i>Działanie 10.1. Rozwój kształcenia ogólnego.</i>
5.	Opracowywanie i realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 10. Wiedza i kompetencje.</i> <i>Działanie 10.1. Rozwój kształcenia ogólnego.</i>
6.	Rozwijanie kompetencji zawodowych nauczycieli na wszystkich poziomach nauczania.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 10. Wiedza i kompetencje.</i> <i>Działanie 10.1. Rozwój kształcenia ogólnego.</i>

7.	Podnoszenie jakości usług publicznych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz rozszerzenie oferty świadczenia usług specjalistycznych na terenie i gminy.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 12. Infrastruktura społeczna. Działanie 12.1. Infrastruktura ochrony zdrowia.</i>
8.	Zwiększanie oferty usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz kontakt z otoczeniem.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 12. Infrastruktura społeczna. Działanie 12.1. Infrastruktura ochrony zdrowia.</i>
		ASOS 2014–2020	<i>Priorytet IV Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne).</i>
		FIO 2014–2020	<i>Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo. Kierunek działania 1. Aktywizacja obywateli w sprawach wspólnotowych. Kierunek działania 5. Wspieranie aktywnych form integracji społecznej.</i>
9.	Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 2. Cyfrowa Małopolska. Działanie 2.1. E-administracja i otwarte zasoby.</i>
10.	Wsparcie służb ratunkowych poprzez zakup sprzętu i urządzeń.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 5. Ochrona środowiska. Działanie 5.1. Adaptacja do zmian klimatu.</i>
<i>Cel operacyjny 1.2. Poprawa warunków życia społeczności lokalnej Działanie 1.2.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych gminy</i>			
1.	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.	Środki budżetu gminy, dotacja w ramach konkursu Urzędu Marszałkowskiego na opracowanie programów rewitalizacji finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014–2020.	
2.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele społeczne.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Działanie 11.2. Odnowa obszarów wiejskich.</i>
3.	Wdrażanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy – współpraca z PUP.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.1. Aktywizacja zawodowa – projekty Powiatowych Urzędów Pracy.</i>
4.	Aktywizacja i wzmacnianie więzi społecznych mieszkańców obszaru zdegradowanego.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 8. Rynek pracy. Działanie 8.1. Aktywizacja zawodowa – projekty Powiatowych Urzędów Pracy.</i>
			<i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Działanie 11.2. Odnowa obszarów wiejskich.</i>
		FIO 2014–2020	<i>Priorytet 1. Małe inicjatywy. Kierunek działania 3. Wspieranie młodych organizacji pozarządowych. Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo. Kierunek działania 3. Poprawa</i>

			zdolności organizacji pozarządowych do mobilizowania zasobów. <i>Kierunek działania 5. Wspieranie aktywnych form integracji społecznej.</i>
5.	Ożywienie gospodarcze rewitalizowanego obszaru.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Działanie 11.2. Odnowa obszarów wiejskich.</i>
6.	Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych i budynków użyteczności publicznej z przeznaczeniem na cele społeczne.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Działanie 11.2. Odnowa obszarów wiejskich.</i>
7.	Budowanie lokalnych partnerstw międzysektorowych na rzecz rozwiązania zidentyfikowanych problemów i wykorzystania potencjałów obszaru.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 9. Region spójny społecznie. Działanie 9.1. Aktywna integracja.</i>
		FIO 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej. Działanie 11.2. Odnowa obszarów wiejskich.</i> <i>Priorytet 3. Aktywni obywatele. Kierunek działania 4. Wspieranie tworzenia partnerstw (w tym partnerstwa publiczno-społecznego) i innych form współpracy, służących aktywizacji obywateli oraz przekazywaniu im realizacji zadań publicznych.</i>
<i>Cel operacyjny 2.1. Rozwój przemysłu turystycznego i przetwórstwa produktów lokalnych Działanie 2.1.1. Organizacja przemysłu turystycznego i przetwórstwa produktów lokalnych</i>			
1.	Inicjowanie oraz wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej.	Zadanie niewymagające nakładów finansowych.	
2.	Budowa kompleksowej oferty turystycznej we współpracy z sąsiednimi gminami.	Współpraca z innymi podmiotami sektora gospodarczego, społecznego i publicznego.	
3.	Wspieranie rozwoju przetwórstwa i marketingu produktów lokalnych.	PROW 2014–2020	<i>M04 – Inwestycje w środki trwałe, 8.2.4.3.4. Przetwórstwo i marketing produktów rolnych.</i>
4.	Wspieranie tworzenia grup i organizacji producentów.	PROW 2014–2020	<i>M09 – Tworzenie grup i organizacji producenckich.</i>
<i>Cel operacyjny 2.1. Rozwój przemysłu turystycznego i przetwórstwa produktów lokalnych Działanie 2.1.2. Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej</i>			
1.	Tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.	PROW 2014–2020	<i>M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.</i>

2.	Tworzenie miejsc przeznaczonych na cele promocji produktów lokalnych.	PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.4. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów.
3.	Wytyczanie szlaków rowerowych i ścieżek edukacyjnych i ich spójne oznakowanie.	Środki finansowe budżetu gminy.	
<i>Cel operacyjny 2.2. Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami</i> <i>Działanie 2.2.1. Zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego oraz naturalnego</i>			
1.	Zabezpieczanie obiektów zabytkowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.1. Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i>
		PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.5 Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego.
2.	Podnoszenie standardów infrastruktury instytucji kultury.	PROW 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.1. Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i>
3.	Organizacja wydarzeń kulturalnych i artystycznych.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.1. Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego</i>
		PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.3. Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej.
4.	Upowszechnianie lokalnej kultury oraz tradycyjnego rzemiosła i rękodzieła artystycznego.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.1. Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i>
		PROW 2014–2020	M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich. 8.2.7.3.4. Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów.
5.	Zagospodarowanie i zabezpieczanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochrona gatunków chronionych i/lub zagrożonych.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.2. Ochrona różnorodności biologicznej.</i>
6.	Tworzenie infrastruktury służącej ochronie różnorodności biologicznej.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne.</i> <i>Działanie 6.2. Ochrona różnorodności biologicznej.</i>
7.	Renaturalizacja cieków wodnych oraz zwiększanie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe.	RPO WM 2014–2020	<i>Oś priorytetowa 5. Ochrona środowiska.</i> <i>Działanie 5.1. Adaptacja do zmian klimatu.</i>

Cel operacyjny 2.2. Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami			
Działanie 2.2.2. Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń			
1.	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej.	Środki finansowe budżetu gminy.	
2.	Tworzenie infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie działań ograniczających zużycie energii przez inne podmioty z sektora publicznego i społecznego.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 4. Regionalna polityka energetyczna. Działanie 4.1. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
3.	Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej budynków.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 4. Regionalna polityka energetyczna. Działanie 4.3. Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym.
4.	Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne w budynkach użyteczności publicznej oraz wspieranie ich wymiany w sektorze mieszkaniowym.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 4. Regionalna polityka energetyczna. Działanie 4.4. Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza.
5.	Wspieranie działań przedsiębiorstw w podniesieniu efektywności energetycznej oraz zwiększeniu wykorzystania OZE.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 4. Regionalna polityka energetyczna. Działanie 4.2. Eko-przedsiębiorstwa.
6.	Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.	RPO WM 2014–2020	Oś priorytetowa 6. Dziedzictwo regionalne. Działanie 6.2. Ochrona różnorodności biologicznej.
		Środki NFOŚiGW	Program Priorytetowy: Edukacja ekologiczna na lata 2015–2023.

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach operacyjnych i działaniach priorytetowych) do wykorzystywania lokalnych potencjałów i rozwiązywania problemów gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu regionalnym, a także realizuje założenia dokumentów w przedmiotowym obszarze na szczeblu krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi celami, działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność zaplanowanych przedsięwzięć. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6 Powiązanie celów strategicznych Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi

Lp.	Dokument	Misja/Cel/Priorytet/Działanie ¹
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<p><i>Priorytet I.</i> Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.</p> <p><i>Priorytet II.</i> Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.</p> <p><i>Priorytet III.</i> Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p><i>Cel główny 1.</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p><i>Cel główny 3.</i> Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p><i>Cel główny 4.</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p><i>Cel główny 5.</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>

¹ Zapisy w tabeli przytoczono w niezmienionej formie.

POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<p><i>Cel główny.</i> Poprawa jakości życia Polaków. <i>Obszar</i> Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki. <i>Cel 1</i> – Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji. <i>Cel 3</i> – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki. <i>Cel 4</i> – Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki. <i>Cel 5</i> – Stworzenie Polski Cyfrowej. <i>Cel 6</i> – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”. <i>Cel 7</i> – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska <i>Obszar</i> Równoważenia potencjału rozwojowego regionów. <i>Cel 8</i> – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. <i>Cel 9</i> – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego. <i>Obszar</i> Efektywności i sprawności państwa. <i>Cel 11</i> – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p><i>Wizja Polski 2020:</i> Polska w roku 2020 to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo. <i>Obszar strategiczny I.</i> Sprawne i efektywne państwo. <i>Cel I.3.</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela. <i>I.3.2.</i> Rozwój kapitału społecznego. <i>Obszar strategiczny II.</i> Konkurencyjna gospodarka. <i>Cel II.2.</i> Wzrost wydajności gospodarki. <i>II.2.4.</i> Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej. <i>Cel II.3.</i> Zwiększenie innowacyjności gospodarki. <i>II.3.4.</i> Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych. <i>Cel II.4.</i> Rozwój kapitału ludzkiego. <i>II.4.1.</i> Zwiększanie aktywności zawodowej. <i>II.4.2.</i> Poprawa jakości kapitału ludzkiego. <i>Cel II.5.</i> Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych. <i>II.5.2.</i> Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych. <i>Cel II.6.</i> Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko. <i>II.6.1.</i> Racjonalne gospodarowanie zasobami. <i>II.6.2.</i> Poprawa efektywności energetycznej <i>II.6.4.</i> Poprawa stanu środowiska. <i>II.6.5.</i> Adaptacja do zmian klimatu. <i>Obszar strategiczny III.</i> Spójność społeczna i terytorialna. <i>Cel III.1.</i> Integracja społeczna. <i>III.1.1.</i> Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. <i>III.1.2.</i> Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych. <i>Cel III.2.</i> Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. <i>III.2.1.</i> Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych. <i>III.2.2.</i> Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych. <i>Cel III.3.</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych. <i>III.3.3.</i> Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich. <i>III.3.4.</i> Zwiększenie</p>

		spójności terytorialnej.
4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p><i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p><i>Kierunek działania 2.1.</i> Wspomaganie spójności w układzie krajowym.</p> <p><i>2.1.5.</i> Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich.</p> <p><i>Kierunek działania 2.2.</i> Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej.</p> <p><i>2.2.3.</i> Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich.</p> <p><i>2.2.4.</i> Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej.</p> <p><i>Kierunek działania 2.3.</i> Wspomaganie spójności w obszarach problemowych.</p> <p><i>2.3.2.</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.</p> <p><i>Cel 3.</i> Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.</p> <p><i>Kierunek działania 3.1.</i> Poprawa dostępności polskich miast i regionów.</p> <p><i>3.1.3.</i> Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich.</p> <p><i>Cel 4.</i> Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p> <p><i>Kierunek działania 4.6.</i> Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.</p>
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p><i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 1</i> Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów.</p> <p><i>Kierunek działania 1.2.</i> Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi. <i>1.2.3.</i> Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich. <i>1.2.4.</i> Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej.</p> <p><i>Kierunek działania 1.3.</i> Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne. <i>1.3.1.</i> Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego. <i>1.3.3.</i> Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne. <i>1.3.4.</i> Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu. <i>1.3.5.</i> Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne. <i>1.3.6.</i> Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.</p> <p><i>Kierunek działania 2.2.</i> Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe. <i>2.2.1.</i> Usługi edukacyjne i szkoleniowe. <i>2.2.2.</i> Usługi medyczne. <i>2.2.3.</i> Usługi komunikacyjne. <i>2.2.4.</i> Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska. <i>2.2.5.</i> Usługi kulturalne.</p>

6.	Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020	<p><i>Cel główny.</i> Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy.</p> <p><i>Cel strategiczny 2.</i> Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystywania możliwości rozwojowych.</p> <p><i>Cel strategiczny 3.</i> Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu.</p>
POZIOM REGIONALNY		
7.	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011–2020	<p><i>Cel główny.</i> Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim.</p> <p><i>Obszar 1.</i> Gospodarka wiedzy i aktywności.</p> <p><i>Kierunek rozwoju 1.1.</i> Rozwój kapitału intelektualnego. <i>Kierunek rozwoju 1.2.</i> Budowa infrastruktury regionu wiedzy. <i>Kierunek rozwoju 1.4.</i> Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia. <i>Kierunek rozwoju 1.5.</i> Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości.</p> <p><i>Obszar 2.</i> Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego. <i>Kierunek rozwoju 2.2.</i> Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego. <i>Kierunek rozwoju 2.3.</i> Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego. <i>Kierunek rozwoju 2.4.</i> Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.</p> <p><i>Obszar 3.</i> Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej. <i>Kierunek rozwoju 3.5.</i> Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego.</p> <p><i>Obszar 4.</i> Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony. <i>Kierunek rozwoju 4.3.</i> Rozwój subregionu sądeckiego.</p> <p><i>Obszar 5.</i> Rozwój miast i terenów wiejskich. <i>Kierunek rozwoju 5.2.</i> Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich.</p> <p><i>Obszar 6.</i> Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne. <i>Kierunek rozwoju 6.1.</i> Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski. <i>Kierunek rozwoju 6.2.</i> Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia. <i>Kierunek rozwoju 6.3.</i> Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna. <i>Kierunek rozwoju 6.4.</i> Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym.</p> <p><i>Obszar 7.</i> Zarządzanie rozwojem województwa. <i>Kierunek rozwoju 7.2.</i> Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategiczno-programowych

Przy tworzeniu Strategii Rozwoju wzięto również pod uwagę zapisy *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020* oraz *Programu Strategicznego Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014–2020*, gdyż wpisanie się zadań zaplanowanych do realizacji na terenie Gminy Łukowica w obszary strategicznej interwencji oraz inteligentne specjalizacje regionu zwiększa szanse na uzyskanie dofinansowania w perspektywie finansowej UE na lata 2014–2020. Matrycę zależności pomiędzy celami Strategii Rozwoju, a ww. dokumentami regionalnymi przedstawia tabela 7.

Tabela 7 Matryca zależności między celami Strategii Rozwoju, a dokumentami regionalnymi

Dokument	Cele strategiczne		
	Cel strategiczny 1. Łukowica – funkcjonalna przestrzeń i przedsiębiorczy kapitał społeczny	Cel strategiczny 2. Łukowica – oferta turystyczna Beskidu Wyspowego	
Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014–2020	Obszary regionalnej inteligentnej specjalizacji		
	Nauki o życiu (<i>life sciences</i>)	—	×
	Energia zrównoważona	—	×
	Technologie informacyjne i komunikacyjne	×	×
	Chemia	—	—
	Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych	—	—
	Elektrotechnika i przemysł maszynowy	—	—
	Przemysły kreatywne i czasu wolnego	×	×
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020	Obszary strategicznej interwencji		
	Obszary strategicznej interwencji krajowe		
	Miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny – Metropolia Krakowska	—	—
	Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji	—	—
	Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe	×	×
	Obszary przygraniczne	—	—
	Obszary strategicznej interwencji regionalne		
	<i>Subregionalny Program Rozwoju</i>		
	Krakowski Obszar Metropolitalny	—	—
	Subregion Tarnowski	—	—
	Subregion Sądecki	×	×
Subregion Podhalański	—	—	

	Małopolska Zachodnia	—	—
	<i>Inne</i>		
	Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa kulturowego	—	—
	Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa przyrodniczego	×	×
	Obszary górskie	×	×
	Zbiorniki i ciekły wodne	—	—
	Uzdrowiska	—	—
	Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych		
	Obszary zagrożone deficytem jakościowym lub ilościowym wód	×	×
	Polska Południowa	—	—
	Obszary na których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza – bezrobocie	×	×
	Obszary o niskim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców	×	×
	Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – ubóstwo	×	×
	Obszary o niskich wynikach egzaminów gimnazjalnych	×	×

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategiczno-programowych

2.4. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad dokumentem.

3. Część wdrożeniowa

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica jest dokumentem długookresowym, określającym cele i działania priorytetowe na najbliższe lata, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności i efektywności realizacji jej założeń jest zintegrowany system wdrażania, monitorowania oraz aktualizacji i ewaluacji tego dokumentu.

3.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii Rozwoju. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu Strategii Rozwoju wyznaczają określone w niej cele strategiczne i operacyjne, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym i rzeczowym. Zakres finansowy dotyczy będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, a zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu dokumentu.

Za wdrożenie Strategii odpowiedzialny jest Wójt Gminy Łukowica, natomiast za prowadzenie procesu monitorowania odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii Rozwoju powołany przez Wójta. Zespół ds. Strategii Rozwoju będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań priorytetowych,
- gromadzenie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego w tabeli 8 zestawu wskaźników,

- sporządzenie co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Gminy na Sesji,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji Strategii poprzez:

- akceptację sprawozdań z realizacji Strategii Rozwoju,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Monitorowanie przebiegu rozwoju społecznego i gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników przedstawionych w tabeli 8.

Informacje na temat stanu wdrożenia Strategii Rozwoju będą przekazywane mieszkańcom, jak również wszystkim zainteresowanym podmiotom za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Łukowica, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

3.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja. Co najmniej raz w trakcie obowiązywania dokumentu analizowane będą postępy w realizacji zapisów, celem podjęcia decyzji dotyczącej potrzeby uaktualnienia jej założeń.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii Rozwoju może wystąpić: Zespół ds. Strategii Rozwoju, Wójt Gminy, inicjatywa co najmniej 3 członków Rady Gminy lub 25 mieszkańców. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania

podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i działania priorytetowe.

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Strategii Rozwoju w odniesieniu do konkretnych problemów gminy z jednoczesnym uwzględnieniem celów strategicznych podejmowanych działań. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem niniejszej Strategii);
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół ds. Strategii Rozwoju, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Tabela 8 Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Łukowica

Lp.	Nazwa wskaźnika		Wartość wskaźnika dla Gminy Łukowica na koniec:		Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa małopolskiego na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika na:
			2009 r.	2014 r.	2014 r.	2014 r.	2023 r.
1.	Liczba ludności ogółem		94 95	9 817	3 368 336	38 478 602	-
2.	Udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	27,6	25,8	19,0	18,0	utrzymanie aktualnego poziomu
		w wieku produkcyjnym	58,6	60,2	62,8	63,0	utrzymanie aktualnego poziomu
		w wieku poprodukcyjnym	13,8	14,1	18,2	19,0	-
3.	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców		6,9	6,3	1,4	0,0	utrzymanie aktualnego poziomu
4.	Saldo migracji na pobyt stały na 1 000 mieszkańców		0,8	-2,0	0,9	-0,4	powyżej 0,0
5.	Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym		21,8	53,2	68,4	69,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
6.	Liczba uczniów w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców		91	84	62	60	utrzymanie aktualnego poziomu
7.	Liczba uczniów w gimnazjach w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców		48	44	30	29	utrzymanie aktualnego poziomu
8.	Średnie wyniki % z egzaminu gimnazjalnego ²		-	56,60	61,20	58,60	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.

² Dane podano tylko dla roku 2014. Nie podano wyników dla Gminy Łukowica z 2009 roku, z powodu wprowadzonych zmian w egzaminach gimnazjalnych.

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023

9.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	12	16	33	33	min. 70% średniej krajowej na koniec 2023 r.
10.	Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	291	284	64	77	zmniejszenie aktualnego poziomu o min. 50%
11.	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	12,9	13,3	6,6	7,5	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
12.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	466	501	1 059	1 071	min. 70% średniej krajowej na koniec 2023 r.
13.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	77	66	95	93	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
14.	Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	79	83	169	170	min. 70% średniej krajowej na koniec 2023 r.
15.	Budynki nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	49	79	28	25	utrzymanie aktualnego poziomu
16.	Dochody budżetu ogółem na 1 mieszkańca w złotych	2 843	3 842	3 742	3 971	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
17.	Dochody własne na 1 mieszkańca w złotych	474	924	1 943	2 198	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
18.	Udział % dochodów własnych w dochodach ogółem	16,7	24,0	51,9	55,4	min. 60% średniej krajowej na koniec 2023 r.
19.	Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca w złotych	138	235	1 943	2 198	min. 25% średniej krajowej na koniec 2023 r.
20.	Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych na 1 mieszkańca w złotych	0,25	0,25	43,78	55,35	min. 30% średniej krajowej na koniec 2023 r.
21.	Wydatki budżetu ogółem na 1 mieszkańca w złotych	2 896	3 522	3 772	4 021	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023

22.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca w złotych	638	472	682	780	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
23.	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca w złotych	3 283	4 319	3 085	3 241	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, cke.edu.pl, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, oke.krakow.pl

3.3. Promocja Strategii Rozwoju

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Strategii Rozwoju ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia.

Podmiotem, który ma za zadanie prowadzić i nadzorować promocję Strategii Rozwoju, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów będzie Zespół ds. Strategii Rozwoju we współpracy z Urzędem Gminy Łukowica. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy. Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tych przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami wskazanych zadań do realizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy wraz z pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z poszczególnymi grupami społecznymi,
- lokalne media,
- spotkania Zespołu ds. Strategii Rozwoju wraz z przedstawicielami kluczowych dla rozwoju gminy partnerami z sektora społecznego, gospodarczego, publicznego oraz ekspertami i specjalistami zewnętrznymi,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami co najmniej raz w roku.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	7
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Łukowica	8
Tabela 3 Plan operacyjny dokumentu	16
Tabela 4 Priorytetowe projekty do realizacji na terenie Gminy Łukowica w latach 2016–2023	21
Tabela 5 Plan rzeczowo-finansowy dokumentu wraz z możliwymi źródłami finansowania zadań.....	24
Tabela 6 Powiązanie celów strategicznych Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi	33
Tabela 7 Matryca zależności między celami Strategii Rozwoju, a dokumentami regionalnymi	37
Tabela 8 Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwoju Gminy Łukowica	43

Spis schematów

Schemat 1 Drzewo problemów Gminy Łukowica	12
Schemat 2 Drzewo celów Gminy Łukowica.....	13
Schemat 3 Założenia Strategii Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023.....	15

Załączniki

Załącznik 1. *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Łukowica na lata 2016–2023.*

Załącznik 2. *Raport z badania opinii mieszkańców.*